

Naturvårdsverkets författningssamling

ISSN 1403-8234

Naturvårdsverkets föreskrifter och Allmänna råd om inventering av rovdjursförekomst utanför samebyar;

NFS 2002:14

Utkom från trycket
den 13 juni 2002

beslutade den 22 maj 2002.

Föreskrifterna är upphävda genom NFS 2004:18, beslutade den 8 december 2004.

Med stöd av 13 § viltskadeförordningen (2001:724) föreskriver Naturvårdsverket följande och beslutar om följande allmänna råd.

Definitioner

1 § Nedanstående begrepp har i denna författning följande betydelse.

Rovdjur	varg, björn, järv, lodjur och kungsörn.
Inventering	rovdjurens föryngringar och annan förekomst fastställs i tid och rum; används synonymt med begreppet <i>undersökning</i> i viltskadeförordningen (2001:724).
Inventeringsperiod	den tid som är lämpligast för inventering med hänsyn till arternas reproduktion, inventeringens effektivitet och kostnad; perioderna anges i <i>bilaga 1</i> .
Rovdjursansvarig	den tjänsteman på länsstyrelsen som är ansvarig för inventering av rovdjur.
Fältpersonal	länsstyrelsetjänstemän (fast anställda eller förordnade) som utför fältarbete och kvalitetssäkrar observationer; de är också kontaktpersoner gentemot de ideella organisationerna.
Rovdjurssamordnare	ansvariga personer inom de ideella organisationerna.
Kvalitetssäkring	kontroll av föryngringar som görs på två nivåer eller av observationer.
Kriterier	kännetecken enligt <i>bilaga 1</i> som anges för att fastställa om föryngring ägt rum och antal föryngringar.
Föryngring	inventering eller annan dokumentation som visar att varg, björn, järv eller lodjur har fött ungar i länet; för kungsörn gäller att ungar skall ha konstaterats vid boplatz eller som flygga inom revir; preciserade definitioner anges i <i>bilaga 1</i> .

Regelbunden förekomst	(när föryngring inte dokumenterats) spår eller andra observationer av varg, järv eller lodjur har dokumenterats vid olika tillfällen under minst <i>tre månader</i> under perioden november–maj (7 månader) i länet; för björn gäller perioden april–oktober och för kungsörn hela året.
Tillfällig förekomst	art som normalt inte uppträder i länet, men spår eller andra observationer har dokumenterats minst <i>en gång</i> under året.

Inventering

2 § Inventeringen skall ingå i länsstyrelsernas regionala förvaltningsansvar för rovdjuren. Inventeringsresultaten skall vara *direkt jämförbara* mellan länen och utgöra:

1. underlag för uppföljning av mål för rovdjursstammarnas status och utveckling,
2. underlag vid uppföljning av effekterna av vidtagna skadeförebyggande åtgärder,
3. underlag vid planering av framtida skadeförebyggande åtgärder,
4. underlag vid Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas beslut om skydds jakt på rovdjur.

3 § För varg, björn, järv, lodjur och kungsörn skall årligen för varje län fastställas:

1. om föryngring av arterna förekommer samt antal föryngringar,
2. om arterna finns regelbundet (utan att föryngring förekommer),
3. om arterna uppträder tillfälligt eller inga observationer har gjorts.

För varg skall dessutom antalet individer fastställas.

Medel

4 § Naturvårdsverket skall senast den 15 januari till länsstyrelserna fördela medel för inventeringar.

Naturvårdsverket skall fördela medlen till länen utifrån de nyckeltal och den fördelningsmodell som fastställs av Naturvårdsverket efter samråd med länsstyrelserna.

Organisation

5 § Länsstyrelsen skall vara ansvarig för länets inventeringsverksamhet, som bedrivs i samarbete mellan länsstyrelsen och de ideella organisationerna. Ansvaret skall omfatta planering, genomförande, dokumentation inklusive registrering i den nationella rovdjursdatabasen¹, sammanställning, utvärdering och rapportering av inventeringsresultaten samt arkivering.

¹ Den nationella rovdjursdatabasen kommer att vara i bruk fr.o.m. inventeringssäsongen 2002/2003.

Länsstyrelsen skall ansvara för att personalen besitter relevanta kunskaper och att såväl egen personal som andra medverkande fortlöpande vidareutbildas.

Länsstyrelsen skall tillse att risken för partsintressen inte uppkommer vid val av dess fältpersonal.

Naturvårdsverket, eller den verket förordnar, har ansvar för utveckling, uppradering och underhåll av den nationella rovdjursdatabasen.

6 § Länsstyrelsen skall utse *en* rovdjursansvarig för länet samt den fältpersonal på myndigheten som är ansvarig för kvalitetssäkring.

Område och metoder

7 § Inventeringar av rovdjur skall utföras årligen i varje län om inte annat beslutats av Naturvårdsverket. Om snö- och väderförhållandena inte möjliggör inventeringsarbete, skall de områden som inte inventerats redovisas.

8 § De inventeringsmetoder som skall användas för respektive djurart anges i *bilaga 1*.

Kvalitetssäkring och kriterier

9 § Länsstyrelsen är ytterst ansvarig för kvalitetssäkring av observationer av rovdjur.

Kvalitetssäkring av föryngring av varg, björn, järv, lodjur och kungsörn sker på två nivåer. På nivå 1 fastställs om en bestämd observation uppfyller kriterierna för *en föryngring*. På nivå 2 fastställs *antal* föryngringar för arterna. Nivåerna definieras i *bilaga 1*. Länsstyrelserna får ge de ideella organisationernas rovdjurssamordnare i uppdrag att kvalitetssäkra observationer på nivå 1.

Beträffande kungsörn får länsstyrelserna ge personer i kungsörnsgrupperna i uppdrag att kvalitetssäkra observationer på både nivå 1 och 2.

Personer som ges i uppdrag att kvalitetssäkra observationer på nivåerna 1 och 2 skall ha genomgått relevant utbildning i Viltskadecenters regi.

10 § Föryngring av varg, björn, järv, lodjur och kungsörn skall anges utifrån fastställda kriterier. Säkerheten skall för järv och kungsörn anges på en tvågradig skala (*säker* eller *sannolik* föryngring för järv och *lyckad häckning* eller *häckning med okänt resultat* för kungsörn). Varg, björn och lodjur skall anges endast med säkra föryngringar. Kriterierna definieras i *bilaga 1*.

Sekretess

11 § Uppgifter om lyor och boplatser av aktuella rovdjur omfattas av sekretess enligt 10 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100).

Dokumentation m.m.

12 § Dokumentation av rovdjursobservationer skall ske genom länsstyrelsernas fältpersonal och de ideella organisationernas rovdjurssamordnare direkt i den nationella rovdjursdatabasen alternativt på blanketter/kartor. Registrering i den nationella rovdjursdatabasen skall ske fortlöpande.

Samtliga kvalitetssäkrade observationer samt andra relevanta observationer skall registreras i rovdjursdatabasen, varvid observationerna skall anges med koordinater i Rikets nät med en noggrannhet av minst 100 meter.

Efter inventeringsperioden skall länsstyrelsen utvärdera det samlade inventeringsresultatet, varvid förekomster och *antal* föryngringar skall redovisas. Sannolika föryngringar skall särredovisas.

Utvärderingen av inventeringsunderlaget skall samordnas mellan länen.

Redovisning

13 § Länsstyrelsens rovdjursansvariga skall senast den 15 november lämna en skriftlig rapport till Viltskadecenter och Naturvårdsverket avseende varg, björn, järv, lodjur och kungsörn med det samlade inventeringsresultatet som visar förekomst och antal föryngringar. Resultaten skall redovisas på läns- och kommunnivå.

Länsstyrelsens rovdjursansvariga skall senast den 1 februari till Naturvårdsverket redovisa hur inventeringsmedlen använts föregående år och vilka insatser som gjorts, inklusive inventeringens geografiska täckning (täckningsgraden gäller inventeringar utförda både av länsstyrelsen och av de ideella organisationerna), varvid femkilometersrutorna i Rikets nät skall utgöra geografisk enhet.

Viltskadecenter skall senast den 1 mars redovisa till Naturvårdsverket en sammanställning för hela landet uppdelad på län, som visar förekomst och antal föryngringar av rovdjuren under föregående år, varvid femkilometersrutorna i Rikets nät skall utgöra geografiska enhet.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 juli 2002.

NATURVÅRDSVERKET

LARS-ERIK LILJELUND

Robert Franzén
(Viltförvaltningsenheten)

Inventeringens mål och metoder

Mål

Inventeringens mål är att fastställa de reproduktiva stammarnas *totala* storlek, dvs. antal årliga föryngringar av varg, björn, järv, lodjur och kungsörn.

Enhetliga kriterier för föryngring och förekomst skall användas och arbetet skall så långt möjligt genomföras med samma metodik i olika län. Arbetet skall präglas av objektivitet, trovärdighet och hög precision.

Därutöver skall utbredning och förekomst fastställas utan hänsyn till antalet individer. Det innebär att i områden med inga eller få föryngringar av en art skall dokumentation ske även av övriga observationer för att spridning/tillbakagång skall kunna följas.

För varg skall därutöver fastställas: antalet individer, stationära djur, revirmarkerande par och familjegrupper.

Metoder

Inventeringsmetoderna kan indelas i passiva och aktiva. De aktiva är sådana som kräver fältarbete. För att uppnå bästa resultat krävs en kombination av flera metoder.

Användbara passiva metoder är:

- rovdjursobservationer
- jaktstatistik (inklusive skyddsjakt)
- fallvilt
- bytesdjur (tamdjur och vilt) som dödas av rovdjur

Användbara aktiva metoder är:

- fältinsatser för att verifiera observationer av varg, björn, järv och lodjur
- riktade fältinsatser för att verifiera lyor/boplatser av varg, järv och kungsörn
- riktade områdesinventeringar
- riktad spillningsinventering, insamling av löpblod från varg och annan provtagning

Passiva metoder

Länsstyrelsen skall fortlöpande registrera observationer av varg, björn, järv, lodjur och kungsörn i den nationella rovdjursdatabasen. Därutöver skall länsstyrelsen fortlöpande i den nationella rovdjursdatabasen registrera de rovdjur som fålls med stöd av skyddsjaktbestämmelser och de tamdjur (dock inte ren), som dödas, skadas eller rapporteras saknade i samband med rovdjursangrepp.

Även andra observationer som verifierar rovdjursförekomst skall dokumenteras, exempelvis en funnen vargdödad älg. Även björnspillning utgör en indikation på förekomst liksom björniden.

Aktiva metoder

Föryngring av varg

- Länsstyrelsen skall i den nationella rovdjursdatabasen fortlöpande registrera samtliga observationer av vargföryngringar.
- Därutöver skall familjegrupper, revirmarkerande par samt stationära vargar registreras.
- Vargföryngringar får dokumenteras redan på sommaren eller hösten genom olika typer av observationer av vuxna djur och/eller valpar.
- Dokumentation av vargföryngring på snö skall ske i huvudsak på motsvarande sätt som för lodjur. Inventeringsperioden får utsträckas till den 30 april för att bättre kunna fånga upp nyetablerade par. I områden med sådana skall även "löpblod" insamlas.
- Fastställandet av antalet individer i en föryngring/familjegrupp skall dock vara avslutat den 1 mars.

Föryngring av björn

- Länsstyrelsen skall i den nationella rovdjursdatabasen fortlöpande registrera samtliga observationer av björnhonor med ungar.
- Fältkontroller av observationer skall göras, där sådana bedöms meningsfulla, varvid det särskilt skall bedömas om det är årsungar eller äldre ungar i sällskap med björnhonan.

Föryngring av järv (lyor)

- Länsstyrelsen skall i den nationella rovdjursdatabasen fortlöpande registrera samtliga observationer av järvföryngringar.
- Tidigare kända föryngringslokaler och potentiella föryngringsområden skall besökas årligen under mars-maj.
- Varje besök vid kända föryngringslokaler skall dokumenteras oavsett om observationer görs som tyder på aktivitet av järv eller inte.
- Dokumentation av syn- eller spårobservationer av ungar skall eftersträvas.
- Från varje föryngring skall spillningsprov eller annat prov insamlas från det som bedöms vara järvhonan.
- Om osäkerhet beträffande föryngring fortfarande råder efter vårvinterns besök görs efterkontroll på försommaren innan ny växlighet försvårar arbetet.

- Observationer under barmarkstid av järvhonor med ungar är mycket ovanliga, och skall användas endast i de fall de är dokumenterade med foto eller video. Årsungar kan inte skiljas från vuxna djur utifrån synobservationer efter den 1 augusti.

Föryngring av lodjur

- Länsstyrelsen skall i den nationella rovdjursdatabasen fortlöpande registrera samtliga observationer av lodjursföryngringar.
- Fältkontroller av inkomna rapporter om lodjursföryngringar kan utföras på nivå 1 från första snön till och med den 14 februari.
- I början av januari skall länsstyrelsen sammanställa och identifiera områden av högsta prioritet (i prioritetsordning: konstaterade aktuella föryngringar, områden mellan aktuella föryngringar, områden där föryngringar konstaterades under fjolåret, områden kring tidigare föryngringar, potentiella nya loområden, historiskt tomma områden).
- För att fastställa antalet föryngringar på nivå 2 genomförs riktat fältarbete och särskiljning under perioden den 10 januari – den 14 februari.
- I områden där det tidigare år funnits, eller kan förväntas finnas, flera lodjursföryngringar i närheten av varandra får ”riktade inventeringar” typ ”Jägarinventeringar” göras. Länsstyrelsen bedömer i samråd med de ideella organisationernas rovdjurssamordnare var detta skall göras. Länsstyrelsen organiserar dessa inventeringsinsatser. Arbetet görs för att fastställa antal föryngringar genom att spåra ihop alternativt spåra isär de föryngringar man påträffar. Insatserna skall koncentreras till spår av föryngringar. Riktade områdesinventeringar skall genomföras med erforderligt antal personer under ett dygn med goda spårförhållanden. Ambitionen skall vara att samtliga föryngringar påträffas inom det inventerade området.
- Riktade områdesinventeringar skall vara slutförda senast den 14 februari.
- Observationer under barmarkstid av lodjurföryngringar är mycket ovanliga och skall användas endast i de fall de är dokumenterade med foto eller video.

Föryngring av kungsörn

- Tidigare kända revir/boplatser skall besökas årligen under häckningssäsongen (den 1 mars – den 31 augusti).
- Potentiella häckningsområden skall besökas under mars–april för att dokumentera spelflygande örnar eller andra observationer som kan tyda på revirhävdande par och/eller häckning.
- Bebodda boplatser skall besökas efter den 15 juni för att dokumentera häckningsresultat (antalet boungar eller flygga ungar).

Andra observationer än föryngring

Samtliga observationer av varg skall dokumenteras. I län eller delar av län där övriga arter befinner sig i en etableringsfas eller är på tillbakagång skall även andra observationer än föryngring dokumenteras. I övrigt skall regelbunden förekomst av de olika arterna redovisas på femkilometersrutor enligt Rikets nät.

Inventeringsperiod

Rapporterade observationer av varg, björn, järv, lodjur och kungsörn skall kvalitetssäkras och dokumenteras av länsstyrelsen under hela året. Riktade fältinsatser för att fastställa antalet föryngringar får koncentreras till följande perioder:

- varg; den 1 oktober – den 30 april, samt på barmark under juli–augusti
- björn; den 15 april – den 15 oktober
- järv; den 1 mars – den 30 juni (barmarkskontroller i juni)
- lodjur; den 10 januari – den 14 februari
- kungsörn; den 15 juni – den 31 augusti.

Reproduktionscykel

Varje observation av föryngring skall kopplas till det år då föryngring skett:

- varg; den 1 maj – den 30 april
- björn; den 1 januari – den 31 december
- järv; den 1 mars – den 28 (29) februari
- lodjur; den 1 maj – den 30 april
- kungsörn; den 1 mars – den 28 (29) februari.

Kvalitetssäkring

Kvalitetssäkring av observationer av varg, björn, järv, lodjur och kungsörn skall göras i två steg som här benämns nivåer. Kvalitetssäkring får endast göras av personer med behörighet, förvärvad genom särskild utbildning².

- Nivå 1. I fält skall bekräftas att artbestämningen är korrekt och att föryngring är konstaterad.
- Nivå 2. Antalet föryngringar skall fastställas utifrån kvalitetssäkrade observationer på nivå 1. Kvalitetssäkringen på nivå 2 beträffande varg, björn, järv och lodjur får endast göras av länsstyrelsens fältpersonal.

² De personer som kvalitetssäkrar uppgifter skall ha genomgått utbildning vid Viltskadedecenter med godkänt resultat (gäller fr.o.m. inventeringssäsongen 2002/2003).

Varg

Föryngring av varg skall fastställas främst genom observationer av alfadjur och årsvalpar från födseln och fram till den 30 april året efter föryngringen.

Endast säkra föryngringar skall anges.

Föryngring av varg skall bedömas som säker om något av följande kriterier är uppfyllda³:

- observation före den 1 mars av minst fem vargar i sällskap eller sammanlagt inom ett revir (övriga villkor vid spårning se nedan),
- antalet vargar i ett revir är fler under den aktuella vintern jämfört med föregående vinter (gäller framför allt när det är färre än fem vargar i ett revir),
- valp/valpar observeras av fältpersonal eller rovdjurssamordnare eller dokumenteras i övrigt med foto el.dyl.,
- forskningsprojekt med radiopejling eller hantering av djur för märkning bekräftar att valpar fötts,
- valp tillvaratas/skjuts eller påträffas död,
- analys av en död varghonas inre könsorgan bekräftar att hon fött ungar,
- barmarkskontroll vid lya om samtliga fyra punkter a)–d) nedan är uppfyllda:
  - a) *Hålor*: grävda eller naturliga hål som bedöms ha utgjort lyan påträffas.
  - b) *Upptampade stigar/liggplatser*: kring lyan finns ett system av väl slitna stigar liksom ett flertal väl använda liggplatser med bortnött eller visser tillplattad vegetation.
  - c) *Bit-/rivmärken*: kvistar och pinnar etc. vid lyan är söndertuggade eller bär bitmärken efter valparnas vassa mjölkttänder; grävda gropar i marken och sönderrivna murkna stubbar förekommer också,
  - d) *Spillning*: rikligt med spillning finns från valpar och vuxna djur.

Villkor som skall vara uppfyllda vid spårning för att bedöma antal vargar:

- spårningar är gjorda före den 1 mars (gäller det totala antalet individer eller antalet individer inom ett revir),
- djuren har spårats ”spårstämpel för spårstämpel” i minst 3 km,
- spåren är av samma ålder och vargarna har gått i samma riktning och följs åt.

I övriga fall skall det inte bedömas föreligga en föryngring.

³ Kriterierna gäller inte om det finns övertygande bevis som motsäger att föryngring ägt rum.

Björn

Föryngring av björn får fastställas tidigast under maj månad, då björnhonor med årsungar lämnar idena, och fram till idegången på hösten.

Endast säkra föryngringar skall anges. Eftersom det efter den 1 augusti är svårt att säkert avgöra om en björnhona har årsungar eller ettåriga ungar, skall alla observationer av björnhonor med ungar registreras oberoende av ungar- nas ålder.

Föryngring av björn skall bedömas som **säker** om:

- spår- eller synobservation görs av en björnhona med minst en årsunge eller äldre unge,
- forskningsprojekt med radiopejling eller hantering av djur för märkning bekräftar att ungar fötts,

eller om

- årsunge/äldre unge tillvaratas/skjuts eller påträffas död,
- analys av en död björnhonas inre könsorgan bekräftar att hon fött ungar,
- klomärken av klättrande björnungar, spillning etc. visar att björnungar fötts i ett ide.

Järv

Föryngring av järv skall fastställas främst genom lokalisering av lyor under mars–maj.

Föryngring skall anges som: säker föryngring eller sannolik föryngring.

Föryngring av järv skall bedömas som **säker** om:

- spår- eller synobservation av minst en järvunge görs vid lokalen (lyan eller dess närhet),

eller om

- järvunge tillvaratas/skjuts eller påträffas död vid lokalen,
- analys av en död järvhonas inre könsorgan bekräftar att hon fött ungar,
- forskningsprojekt med radiopejling eller hantering av djur för märkning bekräftar att ungar fötts.

Föryngring skall bedömas som **sannolik** om minst fyra av villkoren a)–f) nedan är uppfyllda.

- a) *Känd lokal*: lyeplatsen är känd sedan tidigare, då säker föryngring har konstaterats.
- b) *Bytesdjur*: rester från flera bytesdjur finns i lyan.
- c) *Spillning*: rikligt med spillning finns vid flera ”toaletter”.

- d) *Liggplatser*: i gångsystemet hittas liggplatser efter djuren; liggplatserna är mer nedisade och släta än övriga delar av lyan; bäddar av ris, kvistar och mossor kan förekomma.
- e) *Ullhår*: i liggplatserna, i gångsystemen, på stenar, på kvistar m.m. finns rikligt med ljust ullhår från järv.
- f) *Bitmärken*: kvistar som varit exponerade i lyan är söndertuggade/-rivna eller bär bitmärken efter ungar eller järvhona. Andra föremål, som t.ex. renhorn, kan också bära bitmärken.

eller om samtliga villkor nedan är uppfyllda:

- lyeplats/lyehål har hittats,
- lokalen är känd sedan tidigare, då säker föryngring också har konstaterats,
- vid minst tre besök med goda spårförhållanden (minst ett spårdygn) har järvspår till och från lyan observerats som visar att lyehålet används regelbundet (varje dygn). Besöken skall ha gjorts över minst en treveckorsperiod under mars–maj.

Om ovanstående krav inte är uppfyllda skall det inte bedömas föreligga en föryngring.

Lodjur

Förnyring av lodjur skall fastställas främst genom observationer av lodjurs-honor som åtföljs av ungar.

Endast säkra föryngringar skall anges.

Förnyring av lodjur skall bedömas som ***säker*** om:

- det är spår efter två eller flera lodjur som går tillsammans och samtliga tre villkor nedan är uppfyllda:
  - a) spårningen är gjord senast den 14 februari,
  - b) djuren har spårats ”spårstämpel för spårstämpel” i minst 3 km,
  - c) spåren är av samma ålder och lodjuren har gått i samma riktning och följts åt.

Andra iakttagelser som var för sig verifierar lodjursförnyring är:

- lodjursunge tillvaratas/skjuts eller påträffas död,
- analys av en död lodjurshonas inre könsorgan bekräftar att hon fött ungar,
- forskningsprojekt med radiopejling eller hantering av djur för märkning bekräftar att ungar fötts.

Om ovanstående krav inte är uppfyllda skall det inte bedömas föreligga en förnyring.

Kungsörn

Påbörjad häckning av kungsörn får fastställas tidigast under april månad då ruvning påbörjas. Om häckning fullföljts kan fastställas tidigast efter den 10 juni.

Häckning skall anges som: lyckad häckning eller häckning med okänt resultat.

Häckning av kungsörn skall bedömas som ***lyckad*** om:

- synobservation görs i boet av minst en unge som är minst sex veckor gammal (mest bruntecknad),
- synobservation görs före den 1 september av minst en flygg unge i känt revir,
- kungsörnunga tillvaratas eller påträffas död före den 1 september i eller invid bo eller inom revir.

Häckning av kungsörn ***med okänt resultat*** skall bedömas föreligga om:

- synobservation görs i boet av minst en unge som är yngre än sex veckor (mest vittecknad).

Kriterier för att fastställa antal föryngringar

Relevant information från forskningsprojekt om märkta djurs rörelser skall beaktas.

Varg

- Då två eller flera observationer av föryngringar förekommer relativt nära varandra skall spårlopporna av revirmarkerande vargar lokaliseras samtidigt genom parallella sammanhängande spårningar och/eller genom riktade områdesinventeringar. I båda fallen måste spåren av revirmarkerande vargar spåras ihop/isär.
- Alla observationer i närheten av varandra antas härröra från samma föryngring tills dess annat är visat genom särskiljning enligt ovan eller DNA-analys.
- Då riktade områdesinventeringar eller andra särskiljningsåtgärder skett skall de redovisas på kartor där även möjliga felkällor anges.
- Antal vargar i olika grupperingar skall inte utgöra kriterium för att det är olika föryngringar.
- I absoluta undantagsfall och då det inte varit möjligt att genomföra ”riktade områdesinventeringar” eller andra särskiljningsåtgärder får antalet föryngringar bedömas utifrån inbördes avstånd av kvalitetssäkrade observationer. Olika observationer inom ett avstånd av 100 km och inom en yta av 2 000 km² kan bekräfta samma föryngring.

- Alla observationer av björnhonor med ungar i närheten av varandra skall antas härröra från samma föryngring tills dess annat är visat genom avståndet mellan kvalitetssäkrade observationer eller utifrån kombinationen avstånd/observationsdag eller efter DNA-analys av spillning eller andra prover.
- Olika antal ungar tillsammans med en hona skall inte utgöra ensam grund för bedömningen att det är olika föryngringar.
- Antalet föryngringar skall fastställas som ett *lägsta* antal för länet.

Järv

- Om en järvhona med ungar observeras under sommaren inom 10 km från en känd lya skall observationen bedömas "tillhöra" den tidigare kända föryngringen. Om en sådan sommarobservation skall utgöra kriterium för ny föryngring, skall DNA-analys bekräfta att det rör sig om olika föryngringar.

Lodjur

- Då två eller flera observationer av föryngringar förekommer intill varandra skall spårloporna av familjegrupperna lokaliseras samtidigt genom parallella sammanhängande spårningar.
- Alla observationer i närheten av varandra antas härröra från samma föryngring tills dess annat är visat genom samtidig spårning och särskiljning eller DNA-analys av prover.
- Då riktade områdesinventeringar skett skall de redovisas på kartor, där även möjliga felkällor skall anges.
- Olika antal djur i grupper av lodjur i ett område skall inte utgöra ensam grund för särskiljning av föryngringar.
- I absoluta undantagsfall och då det inte varit möjligt att genomföra "riktade områdesinventeringar" eller andra särskiljningsåtgärder, kan antalet föryngringar bedömas utifrån inbördes avstånd av kvalitetssäkrade observationer. Olika observationer inom ett avstånd av 25 km kan bekräfta samma föryngring.

Allmänna råd

Till grund för bestämmelserna ligger bl.a. betänkandet *Sammanhållen rovdjurspolitik* (SOU 1999:146), propositionen *Sammanhållen rovdjurspolitik* (2000/01:57) och *Miljö- och Jordbruksutskottets betänkande 2000/01: MJU 9* samt riksdagsbeslut (rskr. 2000/01:174).

Fördelning av medel till länsstyrelserna (till 4 §)

Tillgängliga medel för såväl administration som fältarbete bör fördelas utifrån följande.

- De av länsstyrelsen fastställda regionala delmålen för rovdjursstammarna (gäller då sådana antagits av länsstyrelsen och fastställts av Naturvårdsverket).
- Länets skogs- och fjällareal (lämpliga habitat).
- Antal rovdjursarter som uppträtt i länet under de närmast föregående tre åren (differentiering mellan arterna beroende på artens hotstatus nationellt och i länet, tidsåtgång för fältarbete etc.).
- Antalet rovdjursföryngringar som dokumenterats i länet under de närmast föregående tre åren.
- Akut behov av uppföljning av mer utsatta arter (främst varg och järv) i särskilda områden.

Inventeringsmetoder (till 8 § samt avsnittet om metoder i bilagan)

Riktade fältinsatser m.m.

Riktade fältinsatser för att fastställa antalet lodjursföryngringar bör koncentreras till perioden den 10 januari – den 14 februari. Alla spårlopp bör följas så långt att det går att avgöra om löpan härrör från ett ensamt djur eller från flera djur i sällskap. Spårning ”spårstämpel för spårstämpel” i minst 3 km, helst på skidor/till fots, bör eftersträvas. När det inte är möjligt att göra så långa spårningar bör orsaken noteras.

Kvalitetssäkring (till 9 §)

Uppdrag att kvalitetssäkra observationer bör ges efter formellt beslut av länsstyrelsen.

Kriterier (till 10 § samt avsnittet om kriterier i bilagan)

Vid misstanke om att två eller flera föryngringar av lodjur överlappar eller förekommer intill varandra bör spårlopporna av familjegrupperna lokaliseras samtidigt för *särskiljning*.

Antalet föryngringar (nivå 2) bör i första hand fastställas genom att förmodade eller misstänkta föryngringar spåras samtidigt. I andra hand bör ringning eller avskärning användas, men både ringning och avskärning är mera osäkra

eftersom felkällorna kan vara många. Avståndskriterium får användas endast i absoluta undantagsfall.

Sekretess (till 11 §)

Ansvar för att känsliga uppgifter hos länsstyrelsen om stora rovdjur och kungsörn inte kommer i orätta händer ligger i första hand på fältpersonalen. Boplatser av kungsörn får inte röjas. Likaså bör stor försiktighet iakttas, då det gäller vargars positioner inom ett revir under senvåren och sommaren, så att inte platsen för en eventuell lya avslöjas.

Redovisning (13 §)

Antalet föryngringar bör årligen redovisas fördelade på län och kommuner som följer:

Varg	antal säkra föryngringar
Björn	antal säkra föryngringar (= minimiantal för länet)
Järv	antal säkra respektive sannolika föryngringar
Lodjur	antal säkra föryngringar
Kungsörn	antal lyckade häckningar respektive häckningar med okänt resultat.

Om föryngring inte dokumenterats i ett län skall regelbunden/tillfällig förekomst redovisas.

Underlag bör redovisas som kan visa arternas utbredning och reproduktion i länet med femkilometersrutorna i Rikets nät som geografisk enhet. I områden som saknar förekomst bör inventeringsinsatsen redovisas. Av den bör framgå om frånvaron av förekomst beror på att området inte inventerats.